

CARL ELBERLING

FØDT DEN 16. APRIL 1834, DØD DEN 15. JUNI 1925

Fotografi 1912.

ER der Nogen, som bør mindes i »Bogvennen«, da er det uden Spørgsmaal den nys bortgangne, alderstegne CARL ELBERLING: han var en Bogven i Ordets fuldeste Betydning. Hans kære Bøger omgav ham til Stadhed i hans Hjem, og i Statens Tjeneste virkede han mellem Bøger i den allerstørste Del af sit Liv.

Dengang Forfatteren af disse Linier i Aaret 1883 blev ansat ved Det kgl. Bibliotek, havde Elberling allerede gjort Tjeneste dør i en Snes Aar, og da jeg i 1915 tog min Afsked fra Biblioteket efter c. 33 Aars Virksomhed, vedblev han endnu at være ansat derved i nogle

Maaneder. Det drejer sig altsaa her om en Embedstid paa et Par og halvtredsindstyve Aar, – unægtelig et godt Spand af Tid; og i disse mange Aar gjorde Elberling et Arbejde ved Nordens største Bibliotek, som i høj Grad fortjener Paaskønnelse. Det skal imidlertid strax siges, at dette hans Arbejde egentlig ikke berørte Bibliotekets Virksomhed udadtil, skønt man alligevel maa indrømme, at det middelbart er kommet Publikum til Gode. Udlaanet og Læsesalens Benyttelse interesserede ham ærlig talt just ikke direkte; men paa det Omraade, hvor han fornemmelig kom til at virke i hele sin Embedstid, blev det hans Gerning at holde Orden i en stor Del af det Materiale, som Publikum skulde benytte, nemlig de indbundne Bøger i den udenlandske Afdeling. Naar en Bog var bleven købt til denne, kom den under Elberlings grundige Behandling, hvorved dog ikke maa forstaaes dens Katalogisering, men dens Kollationering og Indbinding. Han sagde selv, at han ikke læste nogen af de ham selv tilhørende Bøger, før den var indbunden, og man kan derfor forstaa, hvad det nævnte Arbejde ved Biblioteket betød for den i al sin Færd saa omhyggelige Mand. At de københavnske Bogbindere, der arbejdede for Biblioteket, forstod at de her havde at gøre med en Bibliotekar, der vidste at værdsætte dygtigt og smagfuldt Bogbinderarbejde, tilkendegav de ved flere Lejligheder, endog paa Vers, naar man festlig hyldede Elberling ved et af hans Jubilæer. Konservativ var han afgjort, og hvad han syntes var Extravagance og Modernisme i Udstyrelse, kan man nok tænke, at han ikke yndede. Men han kunde nyde et Renaissancebinds ædle Stil, som f. Ex. den i de Grolier'ske, og netop om disse har han skrevet et Par Studier, der findes optrykte med andre Essays af ham om lignende Emner i den af Foreningen udgivne Bog, »Breve fra en Bogelsker«. En Kunstkender og Bogelsker som Emil Hannover har paa Tryk udtalt, hvor megen Pris han satte paa disse Afhandlinger, ikke mindst

deres ejendommelige og dog slet ikke pretentiøse litterære Form: den gamle Epistelform fra »det lærde Tidsrum«, med Duft af Erasmus' og andre, senere Humanisters Brevstil. Bogen indeholder tillige Prøver paa hans helt praktiske Syslen med Bøger; de viser, hvordan han særdeles finger-nem kunde rense og udbedre Exemplarer af gamle Tryksager, der havde lidt ved Tidernes Ugunst, og han giver mangt et godt Raad i saa Henseende.

Elberling havde imidlertid ogsaa Sans for Bøgers Indhold, for Mennesket i Bogen. Men det var rigtignok ikke alle Tidens Mennesker, han brød sig om, og det kan ikke skjules, at han stod meget fremmed for mangt i vor Tid, hvilken han i det hele fandt ret ugemytlig. Det han holdt af, var først og fremmest gode gamle Historier (han udgav selv nogle af vore Folkebøger fra fordums Dage), dernæst solide, ægte klassiske Fortællinger som Cervantes' Noveller; de Rahbekske og lignende Viser satte ham endnu i godt Humør i hans høje Alder. Naturligvis hørte Holberg ogsaa til hans gode Venner. Ved sin Afstamning – hans Fader var den klassiske Filolog og Skolemand C. W. Elberling – havde han tidlig faaet Sans for den Litteratur, som herhjemme og i Udlandet for en stor Del var paavirket af Oldtidens. Jeg erindrer, hvor glad han var over at se Meiningerens Opførelse her i Kjøbenhavn af Schillerske Tragedier, men hans Yndlingsforfatter iblandt de store tyske Klassikere var dog Goethe. Naar han om Sommeren tilbragte nogen Tid hos Slægtninge i Fyen, havde han gerne Goethes Digte eller hans Tankesprog med som æsthetisk Rejsekammerat. Den eneste Udenlandsrejse, Elberling nogensinde foretog, var til Thüringen og Weimar. Men naar han i den By, hvor Goethe havde levet, vandrede gennem den smukke Slotspark med dens stolte Minder, var det ikke alene den store tyske Digterfyrste, han i Aanden saa komme ud fra Haven ved sit lille Gartenhaus og vandre over Sletten; han har da ogsaa tænkt paa en anden Digter, den unge Adam Oehlenschläger, som en Dag i det 19. Aarhundredes Begyndelse flakkede om i den hertugelige Park i ængstelig Forventning før Mødet med den beundrede Mester. Oehlenschläger var vel nok i det hele Elberlings kæreste Digter, og det gik ham her som et spansk Ordsprog siger: »Den der holder af Pedro, holder ogsaa af hans Hund«, idet hans Glæde over den danske Digtets poetiske Frembringelser i det hele ikke blot omfattede, hvad Paludan-Müller i »Danserinden« kalder Oehlenschlägers »rige Ungdomsværker«, men gerne vilde finde alt det gode, han paa nogen Maade kunde fremdrage af »Frejas Alter« og Alderdomsdigtningerne. I Elberlings ikke meget omfattende litterære Produktion findes ogsaa nogle Studier over Oehlenschlägerske Digtværker, hvori han paapeger deres Kilder og Berøringen med andre Forfattere; det er ikke æsthetiske, men litterærhistoriske Undersøgelser, foretagne med en Fordybelse i Stoffet, der kan faa En til at tænke paa, at hans oprindelige Studium var Geologi, et Studium, som endda havde skaffet ham Videnskabernes Selskabs Guldmedaille. Selve »Aladdin« hører til de Oehlenschlägerske Digtværker, som han har behandlet paa denne indgaaende Maade. Og til det sidste vedblev han at nære den samme Troskab mod sine Yndlinge fra Bøgernes Verden. Jeg hørte ham endnu ifjor sige: »Jeg læser Oehlenschläger om

Dagen og Holberg om Aftenen«. Og alt i alt maa man jo indrømme, at det var just ikke den daarligste Læsning. Derfor kunde man ogsaa tydelig mærke hans oprigtige Glæde, naar han hos andre fandt Følelse for, hvad der nu eengang var blevet ham kært. Som sagt, konservativ var Elberling, og det lagde han ikke Skjul paa, heller ikke i sin ydre Fremtræden. Naar Holger Drachmann udslyngede sit: »Jeg bærer den Hat som jeg vil«, saa kunde Elberling sige: »Jeg bærer den Flip som jeg vil«, men rigtignok mere stilfærdigt, idet han ganske rolig lod Folk forundre sig over, at han til det sidste vedblev at gaa med de stive Flipper, som man ser paa Portræter fra 1840'erne, og som han havde vænnet sig til i sine unge Dage.

De som har kendt denne Mand, vil bevare en venlig og taknemlig Erindring om ham som Menneske og som Arbejder i sit Fag. Som det blev sagt før: han holdt jo meget af Goethes »Sprüche«, og disse faa Mindeord kan maaske derfor slutte med et Par Linier af et iblandt dem, der forekommer mig at passe godt til hans Personlighed og Gerning, ikke mindst fordi de har i Formen en egen Patina fra gamle Dage over sig:

Ein jeder übe sein' Lection,
So wird es gut im Rathe stohn.

Naar hver sin Lektie øve vil,
Da staar det godt i Raadet til.

E. Gigas.